

Markus Lammenranta

JOHDATUS TIETO-OPPIIN

Gaudeamus

Kannen suunnittelu: Ville Karppanen

Copyright © 2022
Kirjoittaja & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

KL 16.1 • UDK 16

ISBN 978-952-345-166-7

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2022

SISÄLLYS

1. JOHDANTO: MITÄ TIETO-OPPI ON?	11
1.1. Tiedon lajit	13
1.2. Kaksi tiedon ehtoa	15
1.3. Kolme tieto-opin ongelmaa	30
2. PERINTEINEN TIETO-OPPI	33
2.1. Uskomisen etiikka	34
2.2. Tiedollinen deontologismi	35
2.3. Evidentialismi	39
2.4. Pragmatismi	41
2.5. Uskomisen tahdonalaisuus	44
2.6. Pragmatismin ongelma	48
3. OIKEUTUKSEN RAKENNE	50
3.1. Agrippan ongelma	51
3.2. Infinitismi	53
3.3. Laiva vai pyramidi	57
4. FUNDAMENTALISMI	59
4.1. Infalibilismi eli radikaali fundamentalismi	62
4.2. Fallibilismi eli maltillinen fundamentalismi	72
4.3. Metaoikeutus	83
5. KOHERENTISMI	86
5.1. Lineaarinen vs. holistinen oikeutus	86
5.2. Holistinen koherentismi	87
6. PERINTEISEN TIEDON MÄÄRITELMÄN ONGELMA	97
6.1. Gettierin vastaesimerkit	98
6.2. Perinteisen määritelmän korjaus	101
7. NATURALISTINEN TIETO-OPPI	108
7.1. Kausaalinen teoria	110
7.2. Prosessireliabilismi	113
7.3. Internalismi vs. eksternalismi	125
7.4. Reliabilistinen tiedonanalyysi	132

8. TIEDON ARVON ONGELMA	142
8.1. Tiedon arvo	142
8.2. Tiedollinen arvo	145
9. HYVETIETO-OPPI	151
9.1. Älylliset hyveet	151
9.2. Suoritusnormatiivisuus	153
9.3. Tiedollinen normatiivisuus	155
9.4. Tiedon luonne ja arvo	156
9.5. Hyv tieteo-opin dilemma	157
10. TIETO ENSIN	161
10.1. Tieto mielentilana	162
10.2. Uskomus	164
10.3. Väittäminen	165
10.4. Oikeutus ja evidenssi	168
11. KARTEESINEN SKEPTISISMI	173
11.1. Perinteinen skeptinen argumentti	173
11.2. Karteesisen tieteo-opin periaatteet	176
11.3. Sulkuperiaate ja skeptinen paradoksi	179
12. TIEDON LÄHTEET	196
12.1. Havainto	198
12.2. Apriorinen tieto	215
12.3. Päättely ja oikeutus	231
12.4. Muisti	241
12.5. Testimonia eli muiden sanaan nojaaminen	248
12.6. Usko ja tieto	255
13. LOPUKSI	276
VIITTEET	276
LISÄLUKEMISTA	296
KIRJALLISUUS	298
ASIA- JA HENKILÖHAKEMISTO	311
KIRJOITTAJA	318